

Suomalaiset olivat metsästäjä-keräilijöitä pitkään

Suomalaiset siirtyivät metsästäjä-keräilijä-kulttuurista karjankasvattajiksi hitaammin kuin on aiemmin otaksuttu. Uudet tutkimustulokset esisiemme muinaisista kotieläimistä paljastivat myös, että Suomessa on ollut hevosia jo luultua varhemmin.

TEKSTI: Auli Bläuer ja Juha Kantanen
KUVA: Auli Bläuer

Oletettua hitaampi siirtyminen karjankasvatukseen johdettu todennäköisesti eläinten talviruokinnan haasteellisuudesta. Metsästäys ja kalastus tarjosivat pitkään varmemman toimeentulon kuin alkeellinen karjankasvatus epäsuotuisissa pohjoisissa olosuhteissa. Varhaisimmat karjankasvattajat harjoittivat edelleen myös vanhoja elinkeinojaan, ja karjanhoidon merkitys kasvoi sisämaassa myöhemmin kuin rannikolla.

Tulokset on saatu Suomen Akatemian rahoittamassa FinnARCH-hankkeessa, jossa MTT:n kotieläinten perimän tutkijat ja Turun yliopiston arkeologit ovat kartoittaneet varhaisimpien kotieläinten historiaa Suomessa. Yhteistyötä on tehty Helsingin yliopiston ajoituslaboratorion sekä Tukholman ja Tallinnan yliopistojen arkeologien kanssa. Hankkeessa on tutkittu ensimmäisen kerran muinaisten lampaiden ja nautojen perimää DNA-analyseillä sekä tehty tähän mennessä kattavin selvitys

maamme kotieläinten arkeologisista luulöydöistä ja niiden ajoittumisesta.

Hevosia Suomessa jo pronssikaudella

FinnARCH-hankkeessa on osoitettu, että Suomessa on hyödynnetty kotieläimiä jo kivikauden loppupuolella. Vanhimmaksi tähän mennessä tutkituista kotieläimen luista osoittautui noin 3700 vuotta sitten eläneen eläimen luu, joka löydettiin jo 1930-luvulla Ähtävänjoen kaivauksilta Pohjanmaalta. Kysymyksessä on joko lampaan tai vuohen luu. Aineiston varhaisin nauta ja hevonen elivät pronssikaudella. Hevo- sen ilmaantuminen jo näin varhain on uusi tieto Suomen arkeologialle.

Tutkimuksessa analysoitiin 69 arkeologista luuainestoa, joista suurin osa oli peräisin riistaeläimistä ja kaloista. Varhaisimmat merkit kotieläimistä sijoittuvat Satakunnan ja Pohjanmaan rannikolle, jossa maan kohoamisen synnyttämien niittyjen vuoksi luonnonheinää oli runsaasti

Tämä joko lampaan tai vuohen ranneluu on osoittautunut tähän mennessä vanhimmaksi todisteeksi karjankasvatuksesta Suomessa. Luu on ajoitettu kivikaudelle, ja se on noin 3700 vuotta vanha.

tarjolla ja ruokintamahdollisuudet paremmat kuin sisämaassa. Tutkimuksissa selvisi, että useat esihistoriallisilta asuinpaikoilta löydetyt kotieläinten luut ovat huomattavasti muita arkeologisia löytöjä nuorempia. Tämä kertoo siitä, että suotuisat asuinpaikat ovat olleet käytössä tuhansien vuosien ajan ja myöhempää materiaalia on sekoitettu tuoreempaan asuinpaikkakerrostumiin. Radiohiiliajoitus on ainoa keino tutkia luiden todellista ikää.

Muinais DNA:ta esihistoriallisista eläimistä

Osasta muinaiseläimistä on saatu analysoitua perimää. Esimerkiksi muinaislampaiden DNA-analyysit osoittivat, että Suomessa on ollut sama lammaskanta yli 1000 vuotta. Vanhimmat nyt DNA-analysoidut lammas elivät rautakaudella. Tutkimus osoitti, että meidän nykyiset alkuperäiset lammas- ja nautarotumme perustuvat näihin varhaisiin eläinpopulaatioihin.